40ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2044 — ԻԶՄԻՐ 18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1919 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ 500 ՂՐՇ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 250 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ 150 »

Բաժանորդագրութիւնք կ'սկսին ամեն ամսոյ 1 էն և 15 էն

100 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ - Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Fondateur
M. Mamourian
Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

"ARÉVÉLIAN MAMOUL"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

100 ՓԱՐԱ

ԱՊՕՐԻՆ ՆԱՀԱՆՋԸ

Իզմիրահայութեան ըստ ոմանց «նիւթապաշտ», ըստ ուրիշներու «գործնական» ժողովուրդ մը ըլլալու մասին տեղական մամուլը երկարօրէն բացատրութիւններ տուաւ և աշխատեցաւ վերլուծել կամ պատկերացնել Իզմիրի հայութեան մտային ու հոգեբանական տարբեր դիմագծութիւնները։

Իբր 18 տարիներէ ի վեր քիչ թէ շատ Իզմիրի հայութեան հոգեբանութեան ու խառնուածքին ծանօթ մէկը, թող ներուի ինծ ըսել թէ՝ ան իր սխալ առաքինութեամբ կամ հիւանդ կողմերուն հետ ունի նաև գերազանցօրէն ազնիւ ու ինչո՞ւ չէ, նոյն իսկ առաքինական կողմեր։

Լաւ է անգամ մը տեսնել։

Ուրեմն եթէ Իզմիրահայը ատաջին քայլէն խանդավառուելով կրկէսը նետուողներէն չէ, պէտք չէ առով նախատելու կամ մեղադրել զայն. միայն թէ անոր ազգային ու հասարակական ձեռնարկներու տնտեսական ու նիւթական հաւասարակշռութեան մէջ պզտիկ դեր չէ որ կրնայ ունենալ, բան մը որ մեկէ աւելի անգամներ ի յայտ բերած է, և եթէ աւելին չէ բրած պատճառը տարբեր գետիններու ու գէտքերու մէջ պէտք է փնտռել։

Ժողովուրդին անունով ճառելու ու գործելու մտ գերազանցօրէն վարուելու օրերուն՝ Իզմիրի հայութեան ծոցէն ծնունդ առած և անոր գաղափարներուն ու զգացումներուն արտայայտիչն ըլլալու կոչուած զուտ տեղական երեսփոխանական ժողովին կրծնող պատ. քաղաքական ժամուն վերջին օրերու որոշումներն ու գործելակերպը թող ներուի ինծ ըսել թէ երբեք չհամապատասխաներ իր կոչումին ու կը դառնայ ոչ այլ ինչ եթէ ոչ ձախողակ քաղաքականութիւն։

Ազգին ծովածաւալ պէտքերուն և գոյութեան «to be or not to be»ի ամենաքրիթիքական վայրկեաններուն, և դեռ նոր դադար երկարատև աշխատութիւններէ ու տառապանքներէ վերջ՝ դուրսէն գալիք 700 որբերու խնդրին առթիւ քաղ. ժողովի ցոյց տուած նահանջը աւելի քան ապօրինի է, չորակելու համար աւելի տարբեր կծու term մը։

Իզմիրահայը եթէ ուրիշ ազգային ձեռնարկներու մէջ աչքառու բան մը չէ բրած, գէթ որբերու հանդէպ լաւագոյն չափով ունեցած է տաք ու գուրգուրոտ վերաբերում մը։ Հայրենիքի ու եկեղեցիի զգացումները տեղի տուած են այս ամենափրակտիկ պարտականութեան առջև, և ազգային սովորական ձեռնարկներու մէջ առաւել մը հանդամանքը ունեցող նուիրատուութիւններ ըրած են շատ մը անգամներ իրենց մասերու աշխատանքը իրենց սրտի զգացումներուն միացուցած՝ քաղցի ու բնութեան այդ խարդ զաւակներուն վրայ հրեշտակները դառնալու։

Մեր նպատակը չէ Իզմիրի հայութեան համար ներբողներ հիւսել։ Ինչ որ կուզենք ցոյց տալ սակայն սա է թէ՝ որբերու խնդրին շուրջ քաղ. ժողովը իր տուած որոշումով ո՛չ միայն ինքզինքը հակասութեան մէջ կ'դնէ պատ. քաղ. ժողովի որոշման դէմ, այլ և գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար իր աչքը կը գոցէ ժողովուրդի ամենախորունկ փափաքին ու անոր սիրտին ամենէն մօտ ու նուիրական կենսական հարցի մը առջև։

Ինչո՞ւ ուրեմն այսքան ամիսներու աշխատութիւններ, վիճաբանութիւններ, ճառեր ու որոշումներ, օրուան ամենահրատապ մէկ հարցին շուրջ, երբ ամեն բան կարող էր վերջանալ քաղ. ժողովի մէկ նիստովը կամ վէթօյովը։

Ամենազօր վէթօ ! ! ։

— Ընտրո՞ր ընէինք պէ' ազբար, իրթէ այս այսպէս կ'ըլլայ, անկարելիութիւններուն առջև ենք այսօր։

— Այո՛, եթէ ուզէիք և շատ ընդ փոյթ նահանջի ճամբան չը բռնէիք՝ շատ ալ լաւ կրնայիք ընել, եթէ բայց մը միայն մտաբերէիք այնքան փաեմ առ խօսք։

— Մեծ իրականութիւնները մեծ զոհեր են պահանջում։

Հոսկէ հանկէ որբ մը ազատելու և որբերը հաւաքելու շատ անգամ կեանքեր կը վտանգենք, և երբ կարգը զանոնք պատսպարելու և պարենաւորելու գործնական հարցին կուգայ, ահա վարանում մը, տատանում մը, քաշուելքում մը և նահանջ մը վերջապէս։

Ո՛չ, գործնական ժողովուրդի մը ներկայացուցիչն ու վարչութիւնը։

— Իշթէ ձեզի 400 թուղթ, ձեզի ալ 2000, տէֆ եղէ'ք. գլխու ցաւ չենք ուզեր... շատ աւելի գործնական միջոց մը գտնելու, կամ արդէն տրուած որոշումը յարգելու էր։

«Արեւելեան Մամուլ»ի առջի օրուան խմբագրականին ամեն կերպով համակարծիք ըլլալով, անգամ մ'ալ կը կրկնենք թէ՝ մեծ իրականութիւնները մեծ զոհեր կ'պահանջեն, և Իզմիրի հայութիւնը անպատրաստ պիտի ըլլայ առաջին ցցուող և իր կարողութեան սահմանին մէջ ինկ ց բանի մը առջև անճրկելով։

— Մանուկը ազգն, ու ազգն հասարակաշինութիւնն է, ըսած է անմահն Վիքթօր Հիւկօ։

Մոխրաղէզերու տակէն վիրաւոր ու վերապրող փիւնիկ հայութիւնը անտէր որբերէ ու առաւելապէս մանուկ որբերէ կը բաղկանայ, և եթէ կուզենք որ հայութիւնը մերձաւոր ապագայի մը մէջ մարդագիներու, անզգածներու և բարոյապէս ու ֆիզիքապէս ինկածներու խմբուածում մը չդառնայ, Պոլսէն և ուրիշ տեղերէ գալիք 700 որբերու իւրաքանչիւրին ամսական չորսական թուղթի կտոր նետելէ աւելի ազնիւ ու ազգասիրական քայլ մը ընելու ենք։ Պարագաները ինչ որ ալ ըլլան, այդ որբերը ամեն գնով բերել տալու ենք, ու իբր նուիրական յանձն կատիկը աւերներու ու արիւններու մէջ անհետացողներու յէգէններուն, այդ 700 որբերն ալ պատսպարելու ու դաստիարակելու ենք, մեր կրծքին պինդ պինդ սեղմած։

Իզմիրի հայութիւնը 1000—1200 որբերէ աւելի Հայաստանին նոյնքան թիւով օգտակար քաղաքացիներ հասցնելով ամենէն գործնական բան մը ըրած պիտի ըլլայ, ու ապագայի հայ պատմագիրն ալ չպիտի ստիպուի ողբալ թէ հայ ազատագրութեան ամենավճռական օրերուն՝ Իզմիրի պատուական հայութիւնը իր առելցուքները միայն հրաժցուց ցեղին մնացորդներու մէկ մասին փրկութեան համար ամսական թղթադրամի մի քանի կտոր շպրտելով։

Պոլիսը տեղ չունի, saturée եղած է և մի քանի հազար որբեր ունի։ Կեսարիա նմանապէս իր ամայութեան մէջ բազմաթիւ որբեր ունի, ու բայց մը մէկդի թողունք զանոնք ամսական քնքին գումարով մը զանոնք հոն պատսպարելու անկարելիութիւնը, կեանքի տարրական ապահովութիւնն իսկ չկայ, ինչո՞ւ ուրանալ ամիսներէ ի վեր Կեսարիոյ շրջանէն կատարուած տենդոտ արտագաղթը...։

Դրականութիւն մը և որոշում մը կայ մէջտեղը։ Այդ 700 որբերը պէտք է որ հոս գան, և այս հարցը որքա՜ն ալ սուղի նստի Իզմիրի հայութեան, վստահ ենք թէ ի գին ամեն զոհողութեանց, ժողովուրդի ամեն խաւերը ձեռք ձեռքի տուած՝ հպարտօրէն և ճակատաբաց պիտի քալեն։

Զարմանա՛լք, դատապարտուած նահանջէ մը աւելի պահանջին ընդ առաջ երթալու գործնական քայլն առնենք։

Ցորչափ Իզմիրի հայութիւնը ազգային հպարտութեան կայծ մը ունի իր սրտին խորը՝ և սանդիմ մը իր քսակին մէջ, չենք կարծեր որ ուղէ վերաւորուած զգալ օրուան հայութեան առջև և կամ ապագայի հայ պատմութեան մէջ։

Եթէ չկարողանանք 700 նոր որբեր պատսպարելիք տեղ մը գտնել և զանոնք հիւրընկալել Պոլսէն և զաւառի աւերակներէն, եթէ ամեն դուռ միանգամ ընդ միշտ փակուած է մեր առջև, բացառիկ ճիգեր ընենք ազգային հաստատութիւնները անոնց տրամադրելով, կամ հակառակ պարագային բանանք Տաճարի դռները ու հոն լեցնենք զանոնք առժամաբար և եթէ չկարենանք այսպէսով գէթ գոհացում տալ։

— Էլ չենք ազօթեր...։

Իզմիրի հայութիւնը կամաց կը քալէ, սակայն կը քալէ անվրդով ու հաստատակամ ու հպարտ։ Ան չուզեր «անզործադրելի որոշումներով» արատաւորուիլ ո՛չ ներկայի ո՛չ ալ ապագայի առջև։

Արդեօք ժողովուրդը պէտք է ծառանալով իր կամքը պարտադրէ և ինքը առաջնորդ հանդիսանայ վարչութեան։

ՏՈՔԹ. Յ. ՏԱՐԲԻՆԵԱՆ

ԼՐԱՑՆԵԼՈՒ ՄԷՋ

Խորհուրդ պիտի տայի Ամերիկեան միսիոնարական ամեն հիմնադրութեանց վարչական խորհուրդներուն, որպէս զի Մ.-Նահանգաց մէջ փողոցը հանդիպած իրենց առաջին մարդուկները, առանց քննելու, անոնց նպատակին ու բնաւորութիւնն ճանչնալու չղրկէին Արևելք։

Անոնք զարմանալ պէտ են իրենց գիտցածն ընելու, բայց պըճի պըճի պէս մարդիկ փոխանակ «Աստուծոյ Բանը» քարոզելու և հոգիներ փրկելու, իրենք իրենց հոգիները փրկելու կ'ելլեն, ջատագովելով այնպիսի առաքինութիւններ, որոց առջև կ'երբեքին իրենց բերնին ջուրերը կ'վազին երբ մանուանց իրենց ուսուցիչներն կ'ըլլան գեղանի հարսներ և պատանիներ որոց համար Լօթի հօգի կուռայ և որոց ջատագովականները ուրիշներ չփախցներ ընելու։

Ինծի համար — կարծեմ իմ ազգակիցներուս համար — կարևորութիւն չունի եթէ Պրըճ մը թըփոտովի, որովհետև ազատ խորհողներս, սանթիմ մը կարևորութիւն չտալով հանդերձ կրօնական ձևականութեանց և ծիսականութեանց, մեր մանկական կրօնքէն ալ չենք բաժնուիր. բայց միսիոնարի մը համար կարծեմ թէ բաւական պատասխանատուութիւն պատճառող առարկայ մը պիտի դառնայ նմանօրինակ դաւանափոխութիւն մը։

Ամերիկեան միսիոնարական մարմիններուն համար որքա՜ն ծանր պիտի կշռէ այս դէպքը, կ'թողում ընթերցողներուս խորհրդածութեան։

Բայց աւելին կայ, Մր. Պրըճ կամ Պրըճ եթէ խելօք կամ անշշուկ իր մտադրութիւնն ի գործ դնէր զարմանալ թերեւս անտես անցնէր և խնդիրը խեղդուէր և լուր անգամ չունենայինք, բայց կ'վախնամ որ ազդ պաշտօնեաներուն վիժածը, տխրժակը սրցնելով պիտի սկսի ծախել, կոդապտել, գրաւել և խորտցնել, իր մեծերուն հրամանները տեղը բերելու համար, և գիտենք թէ՝ ըստ իր աստուածաբանական այնպիսի արարքներ ներելի են, երբ մեծերէ կ'հրամայուին և Աստուծոյ արքայութեան արժանի կ'համարուին ոչ միայն թալանողներն՝ այլ նաև ջարդարարները...։

Աստուծոյ նուիրուած պաշտօնեաներու բերնէն այս վերջին ամիսներուն մէջ, շատ տեսակ այլանդակ գաղափարներ լսեցինք, բայց այս վերջինն ամենու վրայ լման քամեց և մատ խածնել տուաւ...։

ԵՍ

ՀԷԼՎԷՑԻԱ
ՀՐԴԵՀԻ ԶՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Հաստատուած 1861ին
Անմիջական հատուցում վնասուց
և նպաստաւոր պայմաններ
Ընդհ. Ներկայացուցիչ. Իզմիր
ԱԽԵՏԻԲԵԱՆ ԵՂԲԱՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Թուղթի մէջ հետեւեալ հետաքրքրական պարագաները կը կարդանք. —

Յուլիս 31ին վերջին մէջ հրատարակուած [illegible] մը 1918 Օգոստ. 13էն մինչեւ Նոյեմ. 11ի ժամանակամիջոցին վերաբերեալ ամէն վաւերագրերը կը պարունակէ՝ որք կը պատկանին Հոկտ. 3ի խաղաղութեան առաջարկին և Նոյեմ. 11 ին Զինադադարի կնքումին։ Գերման կառավարութիւնը ինչպէս անտարակոյս յառաջաբանութեան մէջ կ'ըսէ թէ բոլոր այդ պաշտօնագրերը հրատարակութեան արտօնուած է [illegible] որոշ [illegible] կը փափաքէր [illegible] խնդրոյ։

Կայսեր Նախագահութեան տակ Օգոստ. 14ի ժողովը հաշտութեան ձեռնարկի սկզբնաւորութիւնն էր։ Մինչդեռ Յուլիսի կէսի միջոցները Լուտէնտորֆ զօրավարը համոզուած էր որ թշնամին հաստատապէս և արօրապէս պիտի պարտուէր իր յարձակողականին մէջ, հիմայ կը յայտնուէր թէ անկարելի պիտի ըլլար զինու զօրութեամբ պատերազմը շահիլ։ Սակայն կայսրը առաջնորդ պահու ժամու ապահով չէգոք միջնորդութեան մը ձեռքով թշնամւոյն հետ համաձայնութեան գալու աշխատելու համար, այդ ժամը վարչապետին բանին նայելով Արեւմուտքի մէջ Գերման երկրորդ յաջողութեան մը ժամը պիտի ըլլար։

Յետ յամ. 3ին Հերթլինգ կոմսը Բրուսելական դեսպանին մէջ մերժեց հաշտութեան անմիջական առաջարկի մը գաղափարը և մինչ Աւստրիա՝ Գերման ընդդիմութեան հակառակ ուղղակի կոչ մը կ'ընէր պատերազմիկներուն՝ Գերմանիա ամրացած տեղերն որոշեց չէզոք միջնորդութեան դիմել, որոշում՝ որ սակայն չիրագործուեցաւ։

Նոյն միջոցին պատահեցաւ Պուլկարիոյ անկումը և Ամերիկայի ուղղակի դիմումի գաղափարը Սեպտ. 21ին առաջին անգամ կ'երեւայ վաւերաթուղթերու մէջ։ Քանի մ'օր ետք Արտաքին Գործոց պաշտօնատունը հրաման կ'առնէր այդ առաջարկը հաղորդել Թուրքիոյ որ եթէ ընդունէր Գերմանիոյ մէջ կազմուելու վրայ եղող նոր կառավարութիւնը հաշտութեան առաջարկ մը պիտի ուղղէր Նախագահ Ուիլսոնի, «այնպէս որ առաջարկը նոր կառավարութենէ մը բխած պիտի ըլլար»։

Հաշտութեան ձեռնարկը նոր փուլի մը մէջ մտաւ այն ժամանակ, ինչպէս կը պատմէ Ծով. Վոն Հինձէի հաղորդագրութիւնը։ Բանակի գերագոյն հրամանատարութիւնը իր ընթացքը փոխելով հաշտութեան առաջարկի անյապաղ փութացումը կը խնդրէր՝ զինուորական կացութիւնը ծանր վտանգի մէջ գտնուելուն պատճառաւ։ Հոկտ. 1ին Գլխաւոր Բանակատեղէն բազմաթիւ հեռագիրներ և հեռաձայնական ազդարարութիւններ հասան Պերլին թէ ժամէ ժամ բանակի հերձում կրնար պատահիլ։ Միեւնոյն օրուան իրիկունը Զօր. Լուտէնտորֆ կը յայտարարէր թէ բանակը 48 ժամ չէր կրնար սպասել։ Սակայն Պատէնի Մաքս իշխանը բուռն առարկութիւններ ըրաւ թէ զինուորական նեղ կացութեան մը մէջ հաշտութեան ձեռնարկ չէր կրնար ըլլալ, — և կը պատմէ, ղայդ իր Հոկտ. 11ի տեղեկագրին մէջ՝ ուր պատահարար գիտել կուտայ թէ Հոկտ. 3ի իրիկունը վարչապետութիւնը առաջարկուեր է իրեն այն խնդրանքով որ անմիջապէս Նախագահ Ուիլսոնի առաջարկէր իր հաշտարար միջնորդութիւնը։

Հոկտ. 2ի իրիկունը Զօր. Լուտէնտորֆ Պերլին հեռաձայնեց Ամերիկա ուղղուելիք ծանօթագրին ծրագիրը՝ որ իր գլխաւոր գիծերուն մէջ վերջէն գրկուած ծանօթագրին հետ կը յարմարէր։ Հոկտ. 3ին Մաքս իշխանը հարցուց Գլխաւոր Բանակատեղին թէ կը հասկնա՞ր արդեօք որ զինուորական ճնշումի ներքեւ հաշտութեան առաջարկ մը իրեն հետեւանք պիտի ունենար Գերման գաղթականութեանց և Գերման երկիրներու կորուստը, մանաւանդ Ալզաս-Լօռէնը և Բոզնանիայի ինչ ինչ մասեր։ Մարաջախտ Հինտենպուրկ պատասխանեց թէ Բանակի Հրամանատարութիւնը կը մնայ հաշտութեան անմիջական առաջարկի իր խնդրանքին վրայ։ Սպիտակ Տետրակը կ'ըսէ թէ այդ ճնշումի ներքեւ Ամերիկայի ուղղելիք ծանօթագիրը խրկուեցաւ Հոկտ. իր 3ի գիշերը։ Մաքս իշխան Հոկտ. 6ին յայտարարեց թէ կանխահաս կը գտնէր այդ ծանօթագրի առաքումը ու կ'աւելցնէր. «Հիմայ պէտք ենք իմանալ թէ գործերը ի՞նչ վիճակի մէջ են ճակատի վրայ»։

Մաքս իշխանի և պաշտօնատար Նախարարներու գաղափարն այն էր թէ Լուտէնտորֆ զօրավարը իր ջղային չափէն վիճակին պատճառաւ ճակատի կացութեան մասին ծայրայեղ եզրակացութեան մը հասեր էր։ Հետեւանքը եղաւ պայքար մը, բանակի բարձրագոյն հրամանատարութեան հետ որ մինչեւ Հոկտ. 26 շարունակուող բանակցութեանց միջոցին տեւեց։

Նախագահ Ուիլսոնի Հոկտ. 5ի պատասխանէն ետք Լուտէնտորֆ զօրավարը Հոկտ. 9ին գումարուած խորհրդաժողովի մը մէջ գիտողութիւն ըրաւ որ Գերմանիա հարկադրուած չէր բոլոր պահանջումներն ընդունելու, այլ բանակին ո՞րչափ ժամանակ դիմանալ կարողանալիքին մասին տարտամ պատասխաններ տըւաւ միայն։ Նախագահ Ուիլսընի Հոկտեմբեր 15ի երկրորդ պատասխանը ընդունելուն՝ ամէն մասերու մէջ դադրեցաւ բանակին ընդդիմութիւնը։ Բարձրագոյն հրամանատարութիւնը կը փափաքէր վերջ տալ հաշտութեան փորձերուն։

Սպիտակ Տետրակը կ'աւելցնէ թէ զինադադարի միտումը անկարելի էր։ Քանի որ դաշնակիցները Նախագահ Ուիլսոնի 14 կէտերը իբր հաշտութեան հիմ կ'ընդունէին՝ Գերման ժողովուրդը պատերազմը վախճան գտած կը համարէր։ Զինադադարի կնքումը յապաղելու որ և է փորձ կասկած կը ներշնչէր թէ զօրքերը ռազմ պիտի հանէր։ Բանակի բարձրագոյն հրամանատարութեան հետ ամէն տարբերութիւն մէկ կողմ թողուած էր։ Նոյեմ. 11 ին զինադադարը կընքուեցաւ։

Թարգմ. Մ. Ն. «ԹԱՅՄԶ»

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Տեղւոյս Հայ գաղութին մէջ վերջին ամենաուշագրաւ և լուրջ շարժումներէն մէկն է. կազմութիւնը Հայ ազգային ազատական միութեան։

Ազգային այս նոր կազմակերպութեան հետապնդած նպատակն է ձուլումը ցարդ գոյութիւն ունեցող Հայ երեք կուսակցութեանց, այն է արեւելահայոց ժողովրդական կուսակցութեան, արեւմտահայոց Սահմանադիր Ռամկավար և Վերակազմեալ կուսակցութիւններուն։ Արդարեւ գովելի կը գտնենք այս ազգօգուտ ձեռնարկը անով ի մասնաւորի. որ Հայ ազգը միայն մէկ զօրաւոր և կազմակերպուած կուսակցութիւն մը ունէր ցարդ, որուն կամայական ընթացքէն և ինքնագլուխ գործունէութենէն յաճախ տուժեց ազգը։

Արդէն վաղուց պահանջ կար մէջտեղ բերելու ազգային նոր կուսակցութիւն մը ուր ի մի հաւաքուիլ կարենային, միւս տկար կուսակցութիւններուն հետ նաեւ բոլոր չէզոք կամ անկախ անունը ունեցող անձերը կամ մարմինները։ Նոյնիսկ այս թեւադրութիւնը կընէին խոհական և ոչ կուսակցամոլ դաշնակցական պետերը։

Զի այսպիսի զօրաւոր կազմակերպութեամբ մը միայն հնար պիտի ըլլար «հակակշռել» և օրինաւոր խաղաղ միջոցներով կարելին ի գործ դնելով, բառնալու ազգին մէջ գոյութիւն ունեցող միակ կուսակցութեան մը քմահաճ և անպատասխանատու էակ մը գործած ծայրայեղութիւններէն ծնած շարունակական խռովայոյզ չարիքները։

Ինչպէս ամէն քաղաքակիրթ ազգերու մէջ, նոյնպէս և մեր մէջ հարկ էր որ գոյութիւն ունենային գոնէ երկու իրար հակակշռող զօրաւոր կուսակցութիւններ, որպէսզի երբ մէկը բռնանձնէր պետական դեկի վարչութիւնը, միւսը ընդդիմադիր բնական հանգամանքովը «հակակշիռ» ի գործ դնէր խորհրդարանէն ներս թէ դուրս հանրային բոլոր գործերուն մէջ, և փոխադարձաբար։

Մենք ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ ազգային այս նոր կազմակերպութիւնը կարող ըլլար հայ ազգի այս ընդհանուր առիթողական և այժմէական պահանջքին գոհացում տալ։

Այս գործին ղեկավարներուն մէջ, թէպէտ կան հանրածանօթ և ամեն դասակարգէ յարգելի շատ դէմքեր. սակայն երկիւղ կը կրենք, որ ի մի ձուլուելիք երեք կուսակցութեանց այժմ Բարիզ չգտնուող գործօն անդամներն, «անմասն մնալնուն համար այս նոր ձեռնարկին» քննադատելիօրէն չպիտի ուզեն, իբր պետ, իրենց ցաւ դ վայելած «բացառիկ դիրքերէն ու դիրքերէ թիւններէն» առանց դժկամակութեան և «ինքնայօժար հրաժարիլ»։

Դժբախտաբար մեր ազգային վատախտաւոր բարքերէն մէկն է, սկզբունքային հարցերու անունով և իբրապէս աթոռի կռիւ հանելով ջուրը ձգել օգտակար ամենակարեւոր ձեռնարկներ. ասոնց երկրորդական կամ երրորդական դեր ձգուելուն համար։ Այս է մեր մեծաչարիք հուշակած ազգասիրութեանց չափանիշը մեծ մասամբ։

Մաղթենք որ գոնէ այս անգամ ամենուն այսպէս չըլլայ և յանուն վերակենդանացող արիւնլուայ Հայրենիքի կենսական շահերուն, ընդհանուր ջանքերով յաջողութիւն գտնէր այս կարեւոր ձեռնարկը, և հանրային մեր քաղաքային կեանքը նա վերջապէս կարենար իր հաւասարակշռութիւնը գտնել։

Այս նորակազմ ազգային միութիւնը ևս ունի իրեն յատուկ պաշտօնաթերթը ՀԱՅԱՍՏԱՆ անունով որ կը հրատարակուի շաբաթը անգամ մը։

Մենք սիրով պիտի ուզէինք քաջալերել այս նորակազմ ազգ. միութիւնը, եթէ մեզի գաղափարակից ազգայնական ազատական կուսակցութիւն մը, յորչափ հեռու մնալ ուզէր ցարդ մեր բոլոր կուսակցութեանց հետապնդած «կրքոտ կուսակցամոլական ուղղութենէն»։

Այս նոր լուրջ ձեռնարկին գլուխը գտնուողներուն հանրածին փորձառութիւնը մեզի յոյս կը ներշնչէ թէ ազգ. ազատական այս միութիւնը պիտի ուզէ բարձր բռնել ազգային կենսական ընդհանուր շահեր, կուսակցական ՄԱՍՆԱՒՈՐ շահերէ, յօգուտ աւերակ Հայրենիքին վերաշինութեան նուիրական գործին։

Բարիզ «ԱԵԳ»

Նկատողութեան առնել 4րդ էջի վարժարանական և ուսուցչական կարգ մը ծանուցումները և ազդերը։

„ԶԱՐԹՕՆՔ"Ի

Վիճաբանական ժողովը որ յետաձգուած էր տեղի կունենայ այսօր ժամը 8ին (կ. ե.) Հոխսիմեան սրահին մէջ։ Նիւթ՝ «Բա՞ղդ թէ Աշխատանք»։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՏԱՔԱՆ կառավարութիւնը Ալեպէյ Թրապէզի Պօլսոյ բարձր-Ներկայացուցիչ անուանուած է, անոր պաշտօն տալով Թուրքիոյ մէջ բնակող արաբներու շահեր պաշտպանել։

ԳՆՐՄԱՆԱՑԻՔ սկսած են առեւտրական մրցակցութիւն մը Անգլիոյ մէջ, օգտուելով ներածութեան վրայ դրուած սակմանափ օրէնքին մասնակի ջնջումէն։ Արդէն Լոնտոնի մէջ ներշմարուած են գերման առեւտրական ուղեւորներ, իրենց հետ ունենալով նմոյշներու ծրարներ։ Անոնք իրենց ապրանքները կուտան շատ աւելի վար գնով մը, Անգլիոյ մէջ պատրաստուածներէն։ Համպուրկէն խաղալիկներու մեծաքանակ վաճառատուն մը որ նախապէս երկատասնեակը կը ծախէր 105 Ֆրանքի, այժմ կուտայ նոյն խաղալիկները 78,10 Ֆր.ի։ Գօլոնեքի գերման տուներէն մին անգլիական մեծաքանակ վաճառականներու, պատերազմէն առաջ մետաղեայ խաղալիկներու երկվեցեակը կուտար 16,25 Ֆր.ի, այժմ 11,35 Ֆր.ի կը հայթայթէ։ Իսկ անգլիական գործարանները միեւնոյն խաղալիկներուն կ'պահանջեն 26,25 Ֆր.։ Ուրիշ գերման տուն մը 15000 երկոտասնեակ կոճակ կ'մատուցանէ 1,55 Ֆր.էն, մինչդեռ պատերազմէն առաջ 2,15 Ֆր.ի կը հայթայթէր։

Նոյնը գրքերու համար։ Անգլիական ձեռակերտ եղող գրքերու երկվեցեակը 10—15 Ֆրանքի գնող գրավաճառները, Լայբցիգէն նոյն գրքերու աւելի լաւ տեսակներու համար մատուցում կ'ստանան 3,75—5 Ֆրանք երկվեցեակը։ Կը վախցուի որ, եթէ Գերման խաղալիքներու այս յարաճուն մատուցումները չկասեցուին, պատերազմի պահուն հաստատուած անգլիական խաղալիքի գործարաններէն 80 առ հարիւրը պիտի ստիպուի փակել։ Ինչ որ կարելի կը դարձնէ այս վտանգաւոր մրցումը, մարքին դրամի գլուխ չահին անկումը և Մեծն-Բրիտանիոյ մէջ 8 ժամուան աշխատութեան կիրառութիւնն է, Գերմանիոյ մէջ 11—12 ժամը օրը կ'աշխատին։

ՁԱՆԱՁԱՆ տեղեկութեանց համաձայն, Սերպերու, Խրուաթներու և Սլովէններու նորակազմ թագաւորութիւնն Պապի կողմէ տակաւին չէ ճանչցուած և այդ տեղի պիտի ունենայ Ֆիումէի և Ադրիականի հարցին կարգադրութենէն յետոյ։ Այս միջոցին, Վատիկանը ատժամեայ նուիրակ մը պիտի ունենայ իբր ներկայացուցիչ Լիւպլիանայի մէջ։

ԱՆԳԼ. կառավարութիւնն առկէ առաջ հրաման տուած էր դադրեցնել մարտանաւերու շինութեան աշխատութիւնները. այս առթիւ անգործ բանուորները պիտի յատկացուին առեւտր. նաւերու շինութեան։ Շինութեան մէջ եղող մարտանաւերու թիւը կը հասնէին 50ի։

ՑԻՒՐԻԽԷՆ կը տեղեկացնեն թէ, Բրուսիոյ իշխաններէն Ֆրէտէրիկ Լէօբոլտ հրապարակաւ անբաստանուած է Պիւլնէր երեսփոխանին կողմէ իբր յափշտակիչ մեծաքանակ ուտեստեղէններու և վառելանիւթի, զանոնք պահելով իր պալատին մէջ Բոցտամի մօտ։ Ցարդ ոչ մէկ իշխանութիւն համարձակած էր հետապնդել այդ յափշտակիչ իշխանը։

ՋԱԽՃԻԵՐ ԿԱՏԱԿԸ

«Սարգօլ»ի կողմէ «Ա. Մամուլ»ի մէջ հրատարակուած յօդուած մը Մր. Պրբձի կողմէ արտասանուած քարոզի մը և այդ առթիւ թերթիս մէջ երէկ և այսօր երեւցող տողերն կուգանք ինքնաբերաբար ուղղել, յայտարարելով որ զոհ գացած ենք ամենատարօրէն կատակի մը, որու հեղինակներուն անշուշտ հարկ եղած օրինակելի սաստն ու պատիժը պիտի հասցնեն տալ պատկանեալ վերին մարմինները։ Մանրամասնութիւնք վաղուան թիւով։

Ազգային Անցուդարձ

Տեղապահ հայր երէկ կ. ա. այցելեց մեծաւոր Արեւելքի «Ամերիկեան բարձր քոմիսէր ծովակալ Պրիսթոլի և Պոլսոյ անգլիական բարձր քոմիսէրի այցելու ներկայացուցիչ տեղակալ-հրամանատար Լիսովի։

Կէսօրէ ետք տեղապահ հայրը այցելեց յունաց Մետրապոլիտին. Խրիսոստոմոս ու միասին գնաց կառավարութեան և ներկայ եղաւ Խոսրէի ժողովին։

— Երեկոյեան դարձեալ Գեր. Խրիսոստոմոսի հետ ներկայ եղաւ Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերակցութեան Նոր շէնքի բացման հանդէսին ուր հաւաքուած էին Համաձայնական բոլոր ներկայացուցիչներն ու բազմաթիւ ուրիշ ականաւոր անձնաւորութիւններ։ Հանդէսը բացուեցաւ ընկերակցութեան տնօրէն Պ. Փէրիի ճառովը ուր կը պարզուէր կազմակերպութեան նպատակն ու անցեալ գործունէութիւնը, մանաւանդ պատերազմի ընթացքին։ Յետոյ բանախօսեց ծով. Պրիսթոլ որ ի վեր հանեց կրօնական ու ազգային խտրականութիւններէ բարձր կանգնող Ե. Ք. Ընկերակցութեան տեղւոյս մէջ կատարելիք դերին բացառիկ արժէքը։ Վերջը պատուասիրուեցան թէյով ու մեկնելէ առաջ ներկայ եղան սինէմայի ներկայացման մը։

— Ստացանք Սեբաստիոյ Ազգ. Խնամատարութեան 1918 Դեկտեմբերէ մինչեւ 1919 Յունիս 30 հաշուեկշիռը, որու համեմատ մուտք ունեցած են արծաթ դահեկան՝ 3 503, ոսկի 484, թղթադրամ դահեկան՝ 2,108,454 և նիքէլ դահեկան 882 բաժնեգիններէ, նուիրատուութիւններէ, կալուածական հասոյթներէ, ընդունուած նպաստներէ, վաճառեալ իրեղէններէ, եկեղեցւոյ հասոյթներէ են, իսկ սպառած գումար ունենալով 4710 արծաթ, 219 ոսկի, 104303 դրշ. թղթ, 193 դ. նիքէլ։ Միւսերուն ծախսուած է նպաստներու, պատսպարանի, սերմնցուի, որբանոցի են են։ Այնպէս կը կարծենք թէ՝ Սեբաստիոյ խնամատարութիւնն միակն է որ իր գործառնութիւններուն հաշիւը օրը օրին ներկայելու նախանձախնդրութիւնն ցոյց տուած է ցարդ։

— Ինչպէս գիտենք առաջնորդարանն տարագրեալներու և անտնամնաւոր մեռեալներու պարագայից միասնական թղթեր կուտայ, այդ կ'խնդրուի մեզմէ ծանուցանել թէ միայն այդ թղթերէն գնողներ և յանձնողներ դառնալով, պէտք է փութան կարելի եղածին չափ շուտով ընել իրենց դիմումները առաջնորդարանի արձանագրիչ պաշտօնէին։

— Այսպիսի աղէտեալներու նպաստի միջազգային յանձնախումբին կողմէ հանգանակութիւնը տեղի կունենայ այսօր, ամեն ոք պէտք է տայ իր լուման։

— Ազգ. Երեսփ. Վարժարաններն բացուեցան և Ազգ. Կեդր. Որբանոցի որբերն 120 է աւելի սկսած են կանոնաւորապէս վարժարան յաճախել։ Կը ակնկալենք և կ'յուսանք որ Միարանեանի հսկայ շէնքը չպիտի բաւէ այդ աշակերտութիւնն ընդունելու, երբ դեռ կան տակաւ սրահներ որոնք չեն պարպուած և որոց պարպուելուն կ'սպասուի, որպէս զի կանոնաւորուի վարժարանի ընթացքն և լուսաւորութեան դասարաններու հաստատութեամբ մէն մի պաշտօնեայ յաջողի իրեն պարտադրուած պաշտօնն կանոնաւորապէս կատարել։ Ինչպէս որ այս սենեակներուն մէջ Պոյ-Սքաութներու համակերպ պէտք է գտնուին կ'յայտնէր որ վարժարանի սրահներէն մին որ իրենց տրամադրուած էր կ… թէ՝ խանութ սենեակ մը ցոյց կ'արուի իրենց գործառնութեան համար։ Կ… մտածը … Պ. Լա… Նորգեան, ամենն իշէ այդ սենեակներէն հատ մը բուն ց, հատ մը «Բընար»ին, հատ մը գիշերային դասախոսութեանց, հատ մը «Զարթօնք»ի, հատ մը Երիտասարդաց Միութեան, հատ մը Սպորթի Միութեան, հատ մը՝ վաղը կազմուելիք ուրիշ միութեան մը յատկացուի, այլեւս վարժարան՝ վարժարան ըլլալէ կ'դադրի և կ'ըլլայ Ակումբ, մինչդեռ աշակերտաց թիւին առջեւ այնպէս կ'ենթադրենք թէ՝ նոյնիսկ ուսուցչաց սենեակներն պիտի ստիպուին դասարաններու վերածել։ Հետեւաբար Պոյ-Սքաութներն ու «Բնար» և եթէ ուրիշ միութիւններ ալ կան պէտք է իրենք իրենց ծախսով սեպհական սրահներ վարձեն կամ ամենքն միանան ու շէնք մը վարձեն, այդ բոլոր անպատեհութիւններէ միանգամ ընդ միշտ փրկուելու համար։

Տեղական Լուրեր

ԵՐԷԿ քաղաքս հասաւ «Արկածիս» նաւով Պ. Տանիէլ, որ հոլանտական հիւպատոսարանին գործերը պիտի վարէ ընդհ. հիւպատոս Վան Իսէէ Բիէթէրսի բացակայութեան ընթացքին։

ԿԸ. ՏԵՂԵԿԱՆԱՆՔ թէ Սքօրթինկ Քլիւպի շէնքը ծախու առնուած է Պ. Պոտոսաքի Աթանասիադէսի կողմէ 1,5 միլիոն ֆրանքի։ Տէրն էր Պ. Կիֆրէ անունի ձգործողութիւնը կատարուած է հեռագրաւ։ Պ. Աթանասիադէս գնած է նաև Պոլսոյ Բերա Բալասի մեծ պանդոկը։ Կը կարծուի թէ այս գնումները կը կատարուին ազգային տաճարին անծանօթ նպատակի մը համար։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ տեղւոյս հիւպատոսութիւնը հասարակութեան կը տեղեկացնէ թէ, Ռուսիոյ հարաւային նահանգներու հետ ապրանքի փոխանակութեան պայմաններուն վրայ իր կառավարութենէ հրահանգներ ստացած է։ Ով որ կը փափաքին այդ նահանգներուն հետ առեւտրական յարաբերութիւններ հաստատել, կրնայ դիմել Ռուսական հիւպատոսարանը և ստանալ հարկ եղած հրահանգները։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ առողջապահութեան տնօրէնութիւնը հետեւեալը կը ծանուցանէ.— Սարայ Բէօյի մէջ պատահած է թիֆօի 1 դէպք։

ՌՈՒՍԻՈՅ տեղւոյս ընդհ. հիւպատոսը առջի օր մեկնած է քաղաքէս, դէպի Ռոստով, ուրկէ Իզմիր պիտի փոխադրէ իր բնակութիւնը։

ԱՐԱՐԱՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Արարատի ճակատամարտին տարեդարձին առթիւ հոն նահատակուող հայ անձնուէր կամաւորներու յիշատակին, յառաջիկայ կիր (21 Սեպ. 919) Առաջ. Տեղապահ Տ. Յովհան Ծ. Վ. Կարապետեան հանդիսաւոր Ս. Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ Ս. Ստեփանոս եկեղեցւոյն մէջ, իսկ եկեղեցական արարողութենէն ետք սինէմա Բանթէոնի (նախկին Բաթէ Փրէր) սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ ազգահանդէս մը Տեղապահ Ս. Հօր նախագահութեամբ, պիտի բանախօսեն Պ. Սուրէն Պարթեւեան, ինչպէս նաև կուսակցութեանց և միութեանց ներկայացուցիչներ, պիտի ըլլան արտասանութիւններ և «Բնար»ի փանփարը պիտի նուագէ։

Ս. Պատարագ պիտի սկսի ժամը 9ին, իսկ ազգահանդէսը ճիշդ 11ին։

Փափաքողք կրնան ծաղկեփունջեր ղրկել եկեղեցւոյ մէջ պատրաստուելիք սգարեմին համար։

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊ. ՅԱՆՁՆԽՄԲ.

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Կ. Պոլիս 18 Սեպտեմբեր 1919

ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Քլեմանսոյի և Լօյտ Ճորճի վերջին հանդիպումին որոշուած է համաժողովին աշխատութիւններն շարունակել մի՛նչեւ հոկտեմբերի վերջը, այսինքն մինչեւ Հունգարիոյ և Պուլկարիոյ հաշտութեան դաշնագիրներուն ստորագրութիւնը։

ԼԱՒԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Համաժողովի շրջանակներուն մէջ մեծ կարեւորութիւն մըկուտան Թրքական հարցին նախնական խորհրդակցութեան համար։ Թրքասէր շրջականները մասնաւոր լաւատեսութիւն կը տածեն։

ԳՈՐԾ ԽԵՂՃԵԱԼՆԵՐՈՒ

Անգլիոյ թագաւորին մէկ պատգամագիրը կ'յանձնարարէ հասարակութեան նախապատուութիւն տալ պատերազմէն խեղեալներուն և անօգնական չթողուլ զանոնք, որոնք իրենց պարտականութիւնն կատարած էն հանդէպ իրենց հայրենիքին։ Այս կոչը ամեն կողմէ ընդունելութեան արժանացաւ և հազարաւոր խեղեալներ գործ գտան։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՆՈՒԷՐԸ

Իտալիոյ վարչապետը օրինագիծ մը ներկայացուց խորհրդարանին, որով Իտալիոյ Թագաւորը արքայական հասոյթներէ 3 միլիոնի նուէր մը կ'ընէ ի նպաստ պատերազմի առթիւ կատարուելիք աշխատութեանց, այս առաջարկը երեսփոխաններէ ընդունուեցաւ խանդավառ ցոյցերով։

ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԿԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Բարձր. Խորհուրդը որոշած է Մր. Պալֆուրի քարտուղարը ղրկել Պուքրէշ, ներկայելու համար ամէն կառավարութեան Համաձայնականներու պահանջումները։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՐՑԵՐԸ

Բարձր. Խորհուրդը գումարուած է այս առաւօտ, որու մասնակցած են Լօյտ Ճորճ, Բօնք, Թիթթոնի և Ֆօշ և աւելի զբաղած է Պուլկարիոյ յանձնելի դաշնագրով և Արեւելեան խնդրով։

ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ ՇՈՒՐՋ

Մեծ պետութեանց պատուիրակները կ'վճռարանին եթէ հարկ է շարունակել հաշտութեան բանակցութիւնները։ Ֆրանս. մամուլը կ'պնդէ որպէսզի շուտով լրանայ Թրքական հարցը։ Իտալական մամուլը կ'պահանջէ որ բանակցութիւններն շարունակուին մինչեւ իտալական մամուլը կ'պահանջէ որ բանակցութիւններն շարունակուին մինչեւ իտալական առկախ խնդիրներու լուծումը։ Անգլիական թերթերը գրեթէ կուտան թէ՝ այսքան երկար վիճաբանութիւններ տեղի ունենալէ յետոյ, այնքան դիւրութեամբ չեն կրնար լուծուիլ նոյն խնդիրները։

ԼՕՅՏ ՃՈՐՃ ՓԱՐԻԶ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

Լօյտ Ճորճ որ Տովիլ գացած էր քանի մը օր հանգստանալու համար Բարիզ դարձած է։

ՊԱՅՔԱՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Նիւ-Եօրքէ կը հեռագրուի որ հանրապետական կուսակցութիւնն կը շարունակէ պայքարը Վէրսայլի դաշնագրին և ազգերու ընկերակցութեան դէմ։ Մասնաւոր տեղեկութեանց համեմատ ամերիկեան հասարակաց կարծիքին դէմ եղող ինչ ինչ յօդուածներն կ'պաշտպանուին Մր. Լասինկէ և գնդ. Հաուզէ նոյնիսկ Ուիլսընի փափաքին հակառակ, որ կ'շարունակէ իր բրօբականտի շրջանը։

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ

Աւստրիական դաշնագրին իտալական քննիչ յանձնաժողովը գումարուած է ի ներկայութեան կոմս Ալփորդոյի փոխ-նախարար արտաքին գործոց, երկար վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցած է 9նդ. յօդուածին վրայ, որով Աւստրիա ի նպաստ Համաձայնականներու կ'թողու նախկին աւստրո-հունգարական կայսրութեան հողերէն։ Յանձնաժողովը պիտի գումարուի Թիթթոնիի հաւանելէն յետոյ։

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄԸ

Ֆրանքօ-իտալական ընկերակցութեան Բարիզի մասնաճիւղը 500,000 ֆրանք յատկացուցած է երկու յուշարձաններ կանգնելու համար, մին Պլինիյի լեռան վրայ ի յիշատակ Ֆրանսայի զօրաց որոնք կռուեցան Իտալիոյ մէջ։

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՔ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՅ

Հաւաստի աղբիւրէ կ'տեղեկացնեն որ գերման կառավարութիւնը հաշտութեան դաշնագրին իրեն տուած իրաւունքներէն օգտուելով, պայմանագիր մը ստորագրելու վրայ է Արժանթինի հետ իր նաւերէն շատերը գնելու համար։

ՇԱՐԼ ԿԱՅՍԵՐ ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մադրիտէ կ'տեղեկացնեն թէ Մակտալէնայի արքայական պալատը Սանթանտէրի մօտ պիտի յատկացուի իբրեւ բնակութիւն Աւստրիոյ նախկին կայսեր և անոր ընտանիքին։

ԹՐԱԿԻՈՅ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

Արեւմտեան Թրակիոյ մահմետականները իրենց կեանքը, ինչքը և պատիւը փրկելու համար կ'զինուին պայքարելու համար պուլկար քոմիթաճիներու դէմ։

ՏՊԱՐԱՆ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1883ին

ՏՊԱՐԱՆԻՍ մէջ կը տպագրուին գրքեր, գրքոյկներ, տետրակներ, յայտարարութիւններ, հարսանեկան հրաւիրագիրներ գեղեցկատեսեր ու ժամագրներ եւն.

ՏՊԱՐԱՆԻՍ մէջ կը տպուին նամակագլուխներ, պահարաններ, հաշուեցուցակներ, ընկալագրեր, վերջապէս վաճառատան մը վերաբերեալ ամեն տեսակ տպագրական գործեր։

ՏՊԱՐԱՆԻՍ մէջ կը տպուին տեղեկագիրներ, երեկոյթներու նամակ-հրաւիրագրեր տոմսակներ եւ վերջապէս տպագրական արհեստին վերաբերեալ ամեն տեսակ գործեր։

Ամեն լեզուէ՝ ՀԱՅԵՐԷՆ, ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒ ՊԷՍՊԷՍՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Մաքուր եւ խնամեալ գործ օրուան գիներու վրայ

Տպարանս բաց է առաւօտէ մինչեւ կէս գիշեր խնդրանքներու համար

ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԿԱՆԽԻԿ

„ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ"

Թերթիս ծաւալը աւելի ընդարձակուած ըլլալով, այժմ ի վիճակի ենք աւելի լայն տեղ մը տալ ծանուցմանց բաժնին, նոյնիսկ եթէ անոնք օր հարկ ըլլայ միեւնոյն ծանուցումը կրկնել, ինչ որ ասկից առաջ ի վիճակի չէինք ընելու:

Գոհացուցիչ պայմաններ փոքր կամ մեծ, մէկ կամ աւելի ծանուցմանց համար:

Դիմումներ կ'ընդունուին առտուընէ մինչեւ կէս գիշեր:

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄ

Տօքթ. Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷ ՎԿԱՅՈՒԱԾ ԵՒ ՓԱՐԻԶ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾԵԱԼ

Մանկաբարձ, կնախտաբոյժ, եւ ներքին հիւանդութեանց մասնագէտ։

Ամենաարագ եւ վերջին գրութեամբ դարմանում։ Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր իր բնակարանը. Հայոց թաղ Բրէնթան արձարանին դիմացի փողոց թիւ 4։ Իսկ կէսօրէն վերջ ժամը 2 5. Զարեհ Շնորհալիի եւ Միսաքեանի դեղարանները։

Աղքատաց՝ ձրի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը. կ. վ. 2—5 յիշեալ դեղարաններու մէջ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ Նոր տարեշրջանի առթիւ, հայերէն եւ Ֆրանսերէն ամէն տեսակ դասագրքեր գնելու համար դիմել՝ ԳԱՌՆԻԿ Ա. ԲԱԲՈՒՆԱԿԵԱՆի, (51. Մէյիզ Ճատտէսի, Պէտէգէրթ)

Ցանկացողութիւնները կը կատարուին փութով եւ ճշտապահութեամբ։

Ցանկացողութեանց փոխարժէքը կանխիկ է։

Նոյն հասցէին պէտք է դիմել նաեւ ունենալու համար հանրածանօթ երգահան—դաշնակահար Պ. Յ. Սինանեանի բոլոր երաժշտական հրատարակութիւնները, մասնաւորապէս նոր հրատարակած Բալ Փորոսան ու Հայաստանը։

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կրակի դէմ.—

NATIONAL UNION SOCIETY LTD.

LONDON

CENTRAL INSURANCE CO. LTD.

LONDON

Ծովային.—

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LTD.

LIVERPOOL

Դիմել մանրամասնութեանց համար.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

Լ.ԵՒ Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

ԹԷՈՏՈՐՈՍ ԲՍԱԽՆՈՒՏԻՍ

ՋՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԲԱՂՆԻՔՆԵՐ

Ջրաբուժութիւնը մարմը կը մաքրէ, արտաշնչութիւնը կը դիւրացնէ, արեան շրջանը կը փութացնէ եւ մարմնոյն անդամալոյծ մասերուն ոյժ եւ առողջութիւն կը պարգեւէ։

Լոգանք ծծմբային } ռըմաթիզմի համար.
» պարզ }

տաք ու պաղ ցնցուղ կիներու եւ այրերու համար առողջութիւն է։

Բէշիկթաշ ճատտէսի նոր փառան դէմ Ցընտրք փողոց թիւ 18-32։

Հազար Ֆրանք տալու պատրաստ է, եթէ հաստատել յաջողին թէ վնասակար է առողջութեան համար ցնցուղը։

Տօքթ. Յ. ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆՈՐԱԾԻՆ, ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

հիւանդութիւններու

Հիւանդ կ'ընդունի բացի կիրակիէ

ամեն օր Առաւօտ ժամը 10

12ին եւ կ. ետք 3 _ 5

ՊԱՇՏՕՆԱՏԵՂԻՆ.— Հայոց թաղ Մօտա փողոց թիւ 81.

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ԿՐԹԱՍԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Կրթասէր Ընկերութեան մանկական պարտէզի երկսեռ աշակերտաց արձանագրութիւնները պիտի սկսին յառաջիկայ երկուշաբթի օրէն Հաս. վարժարանի մէջ։ Առաւօտ ժ. 9—12 եւ կ. ե. ժ. 2—5։

Կը հրաւիրուին ծնողք իրենց զաւակաց արձանագրութիւններն ընել եւ տեսնել մասնաւոր արտօնութիւնն

ԿՐԹԱՍԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՍԱՊԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

Գասապայի մանկապարտէզին եւ վարժարանին համար կ'փնտռուի ուսուցչուհի մը որու տարիքն պէտք կրնայ ըլլալ մինչեւ 30 տարի, պէտք է ստուգել ըլլայ Ֆրանսերէնի եւ գիտական ծանօթութիւններ ունենայ։ Դիմել Գասապայի Թաղ. Խորհրդոյ եւ կամ Առաջ. Տեղապահ Հօր։

ԳՆԵԼ ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ

ՄՕՐԿԷՆԹԱԼԻ

ԵՒ

ԼԷՓՍԻՈՒՍ

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ընդհ. գործակալք

C. WHITTALL et Co.

Շ. ՈՒԻԹՀՕԼ եւ ԸՆԿ.

Ն. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ (6)

ԿՐՕՆ

ԵՒ

ԱԶԳՈՒԹԻՒՆ

Վերջապէս այն բանական նաւակը, որ հոգեբանական հովերուդ՝ կամ գիտութ խաչաձեւող հոսանքներու մէջ անխուսափելիօրէն թողուած է, ինչպէս կրնայ տանիլ յուրձանքի կամ ուրիշ փարձանքի մը անխուսափելի վտանգներուն։

Ոմանք հոգեբանական գրութիւնը Դեգարթին, իսկ էակաբանականը գրութիւնը Կոպերնիկեանին նմանցուցած են։

Զարմանալի է որ կրօնութեան հոգեբանական դասագրքեր, ուր իբրեւ իմաստասիրական մաս կրօնքի հաստատ մը, որ կը պարունակէ «նախնական սկզբունք» ներու ցուցակ մը եւ քիչ շատ բացատրութիւններ. ո՛չ ոք կրնայ հասկնալ թէ անոնք ինչպէ՛ս մուտ գտած են հոն եւ ինչերու կը ծառայեն։

Հոս կարելի չէ նոյնիսկ ամփոփ տեղեկութիւններ տալ այդ նախնական սկզբունքներու եւ անոնց լրացման մասերուն վրայ, որոնց համար հատորներ գրուած են, միայն թէ իրենց կարգին ակնարկութիւններ պիտի ըլլան այն սկզբունքներուն, որոնք կը շօշափեն առաջիկայ խնդրի սարկան։

Անոնք որ գիտութեան անունով կամ գիտական ձեւի տակ կրօնի դէմ խօսիլ կամ գրել կուզեն, նախ՝ պարտ անձին կը համարին յարձակիլ բնազանցութեան վրայ հեգնանքի եւ անարգանքի կրկնակ զէնքերով։

Անհատական այդ տեսակէն օրինակ մը՝

«ֆիզիկայի առարկան բնութեան երեւոյթներն են. մետաֆիզիկայի առարկան է՝ այսպէս կոչուած անդրերեւութային աշխարհը, այսինքն այն բոլորը, ինչ որ ենթակայ չէ փորձի, մատչելի չէ մեր զգայարանքներին, քննելի չէ, մէկ խօսքով, մարդկային սովորական կարողութիւններով... պարա՛պ հարցեր՝ որ դնում են մետաֆիզիկ-փիլիսոփաները եւ ձգտում են լուծել a priori, այսինքն առանց փորձի օգնութեան, սոսկ մտքով, դատողութեամբ, զուտ (անաղարտ) բանականութեան տարրերներով. պարա՛պ հարցեր, այո՛, անիմանալի, անլուծանելի... որոնք, սակայն պիտի շարունակեն զբաղեցնել եւ տանջել մարդկային իմացականութիւնը.» (Կրօն եւ Գիտութիւն)

Այսպէս գրչի մէկ հարուածով անհետացնել կուզեն բնազանցութիւնը. այսինքն այն հրաշակերտը, զոր Արիստոտէլ, այն է աշխարհիս մէջ մտքի վրայ հաշուող հանճարներէն մին՝ իբրեւ բարձր իմացականութեան կոթող, կանգնեց ուղիղ բանականութեան անխախտ սարին վրայ։ Այսուամենայնիւ այդ խիզախ յարձակումին մէջ գրողն ալ, նմանօրինակ հարուածներով Մետաֆիզիկան բնաջնջել ընելու յոյսը չունի։

Եւ ի՞նչ են Մետաֆիզիկայի վերագրուած գլխաւոր անտեղութիւնները. Անոր առարկան փորձի ենթակայ չէ, անիկայ յառաջագուն, այսինքն զուտ բանականութեան տարրերով կը լուծէ անդրերեւութային խնդիրները։

Արդարացի՞ են այդ վերագրումները.— Երբեք չեմ կարծեր, նախ՝ իրաւագիտական տեսակէտով կամայական, բառ որում արդէն է այն վճիռ, որ կը դատապարտէ ամբաստանեալ մը, առանց անոր ստուգեալ ինքնութիւնն ու կացութիւնը ներկայացնելու եւ առանց վերագրումի հաստատման եւ օրինական պիտառութեան պատճառաբանութիւնները յիշատակելու։ Երկրորդ՝ ո՞վ կրնայ երեւակայել թէ առողջ բանականութիւնը կը մերժէ փորձը, իր ամեն առումներով։

Մետաֆիզիկայի առարկաներուն հետ փորձի երեւոյթի նոյնիսկ իրականութեան ունեցած առնչութիւնները աչքէ անցնելէ առաջ կ'վայլէ գիտնալ թէ բնազանցութիւնը, կամ աւելի որոշ բառերով, բուն իմաստասիրութիւնը նպատակ ունեցա՞ծ է երբեք փորձերը բարձի թողի ընել։

Իրաւ է որ Պագոն իր նոր տրամաբանութիւնով (Novum organum) մասնաւոր կարեւորութիւն տուաւ մակածութեան (induction), եւ ուրիշ երկերուն մէջ աշխատեցաւ ուրուագիծ մը պատրաստել փորձառական մեթոտի մասին, զոր յետոյ ուրիշներ աւելի ընդարձակօրէն բացատրեցին, բայց պէտք չէ մոռնալ նաեւ թէ Արիստոտէլ անկէ մօտաւորապէս երկու հազար տարի առաջ իր տրամաբանութեան (Organum) մէջ արդէն յիշած եւ ըստ բաւականին պարզաբանած էր մակածութիւնը, եւ բնազանցութեան Ա. Գիրքի Ա. Գլուխին մէջ շատ ծանրացած էր փորձառութեան վրայ. հոն զգայութեան եւ յիշողութեան վրայ խօսելէ ետք, փորձերէ քաղուած մարդկային օգուտները մեկին կերպով ցոյց կուտայ եւ որոշակի կը հաստատէ թէ «առուեստը փորձառութիւնն է որ մարդերու առջեւ իրաց բերած է արուեստն ու գիտութիւնը.»

Շարունակելի